

هنر انتخاب حسابداری ترکیبی

ایرج نوروش

الف وب ترتیب يك ادغام را فراهم می سازند. باتوجه به اینکه ارزش دفتری خالص دارایی های ب (یا سرمایه و اندوخته ها) معادل يك میلیون ریال است و سهامی که الف در رابطه با خرید آن سه سهامداران ب می دهد ارزش بازاری معادل دو میلیون ریال دارد، بنابراین الف مبلغی معادل يك میلیون ریال بابت مازاد قیمت تمام شده بر ارزش دفتری (سرقفلی) بابت این ادغام پرداخت می کند. در روش خرید، الف سرمایه گذاری در ب رابه قیمت تمام شده آن یعنی دو میلیون ریال و همچنین صدور سهام جدید را بابت این خرید به قیمت عادلانه بازار آن یعنی همین مبلغ منعکس می سازد. بنابراین در لحظاتی قبل از ادغام، ترازنامه الف به شکل زیر ظاهر گشته و ترازنامه ب بدون تغییر باقی می ماند.

الف	(ارقام به هزار ریال)
۴۰۰۰	دارایی ها
۲۰۰۰	سرمایه گذاری در ب
۶۰۰۰	
۲۰۰۰	بدهی ها
۴۰۰۰	سرمایه و اندوخته ها
۶۰۰۰	

چندی است که در برخی از نشریات و کتب حسابداری صحبت از "اتحاد منافع" به میان آمده است. در این نوشته سعی برای این است که خواننده به طور خلاصه با روشهای اتحاد منافع (Pooling of Interests) و خرید (Purchase) آشنایی بیشتری پیدا کند تا در این راستا علل استفاده از روش اتحاد منافع توجیه گردد.

ازاول شروع کنیم:

در اغلب مباحث مربوط به اتحاد منافع و خرید چنین فرض شده که خوانندگان بوضوح مکانیسم عملیات مربوط را فهمیده اند. بهرحال تجربه توصیه می کند که در این مقطع از نوشته يك بررسی اولیه و خلاصه شده باعث می گردد که ادامه این مبحث با حضور ذهن بیشتری دنبال شود. بدین منظور دو شرکت الف و ب که چکیده ترازنامه آنها ذیلا منعکس گردیده مفروض است.

ب	الف	(ارقام به هزار ریال)
۲۰۰۰	۴۰۰۰	دارایی ها
۱۰۰۰	۲۰۰۰	بدهی ها
۱۰۰۰	۲۰۰۰	سرمایه و اندوخته ها
۲۰۰۰	۴۰۰۰	

باتوجه به ترازنامه الف ب ممکن است این سؤال مطرح شود که چه بر سردومیلیون ریال ارزش بازار سهامی که الف صادر کرده و به سهامداران ب داده آمده است؟ الف با دومیلیون ریال سرمایه اولیه شروع کرده سپس دومیلیون ریال سرمایه و اندوخته^۱ افزایش داده و سهام صادر نموده که در این صورت قاعدتا^۲ باید سرمایه و اندوخته‌هایش معادل

ادغام که حاصل ترکیب دوشرکت الف و ب در یک موجودیت الف ب می باشد با افزودن یک میلیون ریال دارائیهای خالص ب (دومیلیون ریال دارائیهای خالص الف ب) به دارائیهای خالص الف تحقق می یابد. سرمایه گذاری معادل دومیلیون ریال در ب با سرمایه ب تعدیل گردیده یک میلیون ریال مابه التفاوت یعنی مازاد قیمت تمام شده بر ارزش دفتری بعنوان سرقفلی ثبت می گردد.

الف و ب	حذف سرمایه و اندوخته ها ب	ب	الف	(ارقام به هزار ریال)
۶۰۰۰	=	۲۰۰۰	+ ۴۰۰۰	دارائیه ها
۱۰۰۰ سر قفلی	=		۲۰۰۰	سرمایه گذاری در ب
<u>۷۰۰۰</u>	=	<u>۲۰۰۰</u>	<u>۶۰۰۰</u>	
	=			
۳۰۰۰	=	۱۰۰۰	+ ۲۰۰۰	بدهیها
۴۰۰۰	=	۱۰۰۰	+ ۴۰۰۰	سرمایه و اندوختهها
<u>۷۰۰۰</u>	=	<u>۲۰۰۰</u>	<u>+ ۶۰۰۰</u>	

اتحاد منافع:

چهارمیلیون ریال گردد، پس چرا سرمایه و اندوخته‌های الف ب پس از ادغام معادل سه میلیون ریال منعکس گردیده است؟ جواب بسیار ساده است و بعینت سادگی اغلب گمراه کننده می شود. برای سهام صادره و تحویلی به سهامداران ب دقیقا^۳ "ارزشی بر ابر ارزش دفتری خالص دارائیهای شرکت ب یعنی یک میلیون ریال تعیین گردیده و ارزش بازار آن کاملا^۴ نادیده گرفته شده است.

با وجودی که انتظار می رود اتحاد منافع پیچیدگی هایی را بوجود آورد، حسابداری اتحاد منافع در واقع ساده تر از نحوه خرید بوده است و بطور خلاصه فقط باید ترازنامه‌های دوشرکت قبل از تاریخ ادغام را با هم جمع نمود. در این روش حذف و تعدیلات و یا تفاوت قیمتها در نظر گرفته نشده و همانند این است که فرض کنیم صفحات دفتر کل الف و ب بهم پیوند خورده باشد.

قصور در ثبت ارزش بازار متاع داده شده در

الف ب (اتحاد منافع)	ب	الف	(ارقام به هزار ریال)	
۶۰۰۰	=	۲۰۰۰	+ ۴۰۰۰	دارائیهها
۳۰۰۰	=	۱۰۰۰	+ ۲۰۰۰	بدهیها
۳۰۰۰	=	۱۰۰۰	+ ۲۰۰۰	سرمایه و اندوختهها
<u>۶۰۰۰</u>	=	<u>۲۰۰۰</u>	<u>+ ۴۰۰۰</u>	

لحظه خرید، در هنگامی که این متاع سهام بسوده درازاء دریافت سهام شرکت دیگر صادر می شود، دلیل اصلی برای استفاده از روش اتحاد منافع را توجیه می نماید . زیرا اگر بجای سهام داده شده مبلغ نقدی پرداخت می گردید و چون انعکاس این مبلغ به برخی از مهالغ اختیاری دیگر ممکن نیست ، مشکلمی توان تصور نمود که چگونه حسابداران خواهند توانست از روش خرید استفاده نموده ، پرداخت دومیلیون ریال رابه فقط يك میلیون ریال تعدیل کرده وثبت نمایند . بنابراین روش اتحاد منافع به تحمیل سهام مدرمقابل صدور سهام محدود گشته ودر پرداختهای نقدی برای تحمیل سهام باید از روش خرید استفاده نمسود . البته در زمانی که سهام برای تحمیل سهام شرکت دیگر صادر می گردد ، همچون مثال فوق ، از روش خرید هم می توان استفاده نمود .

نادیده گرفتن ارزش بازار سهام تحویلی به سهامداران ب يك مزیت دارد . و آن این است که ارزش دفتری شرکت الف ب پس از ادغام و تحت روش اتحاد منافع معادل مجموع ارزش دفتری شرکتهای تشکیل دهنده آن قبل از ادغام بوده و اگر تمام موارد دیگر مساوی در نظر گرفته شود شرکت الف ب سودی نشان می دهد که شرکتهای تشکیل دهنده آن قبل از ادغام تحمیل می کرده اند . در صورتی که اگر به این ادغام تحت روش خرید برخورد شود ، شرکت الف ب معادل يك میلیون ریال دارائی های بیشتری (سرقفلی) نشان می دهد و استهلاك ا ب س قفلی بمنوبه خود باعث خواهد شد که سود ا ب زاری کمتر از سودی باشد که دوشرکت الف ب قبل از ادغام تحمیل می کرده اند و ظاهرا " استفاده از این روش سبب انعکاس موفقیت کمتر عملیات شرکت ادغام شده خواهد بود . مضافا " اینکه اگر فرض کنیم که هزینه

استهلاك سرقفلی از لحاظ مالیاتی يك هزینه قابل قبول شناخته نشود ، این روش جذابیت خود را بشدت از دست می دهد . بنابراین نتیجه می گیریم که مدیریت برای انتخاب یکی از روشهای نامبرده دچار اشکال نخواهد شد و روش اتحاد منافع را با قاطعیت بر خواهد گزید .

سایر مزایای اتحاد منافع :

باتوجه به نظریات مخالفین مستهلك نمودن این نوع سرقفلی ها ، حتی اگر هزینه استهلاك سرقفلی را در نظر بگیریم ، اتحاد منافع دارای جذابیت های دیگری می باشد .

فرض کنید در مثال قبل الف در آمدی معادل ۲۰۰۰۰۰ ریال داشته باشد و ب مستمرا " ۱۰۰۰۰۰ ریال در آمد نشان بدهد . یعنی بازدهی معادل ۱۰ درصد سرمایه . در صورتی که برای سهام صادر برای خرید ۱۰۰۰۰۰ ریال منافع شرکت ب دو میلیون ریال ارزش قائل شویم (روش خرید) ، شرکت الف تنها ۱۰ درصد بابت سرمایه گذاری خود بازدهی نشان خواهد داد . بنابراین استفاده از روش خرید سبب خواهد شد مبلغ چهار میلیون ریال ارزش دفتری سرمایه و اندوخته های شرکت الف ب و ۳۰۰۰۰۰ ریال درآمد این شرکت نرخ بازدهی را بطور میانگین از ۱۰ درصد به ۷/۵ درصد تنزل داده و منعکس می سازد . درحالی که استفاده از روش اتحاد منافع سبب می شود که مبلغ سه میلیون ریال ارزش دفتری سرمایه و اندوخته های شرکت الف ب و ۳۰۰۰۰۰ ریال درآمد این شرکت نرخ بازدهی معادل ۱۰ درصد منعکس سازد یعنی در آمد بیشتر برای هر سهم و در نتیجه حداقل حفظ قیمت بازار شرکت ادغام شده تحت این روش خواهد بود .

